

PÖYTÄKIRJA

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 26.3.2025

Teemana rinnakkaisysteiskunnat, kunniaan liittövä väkivalta ja kestävä kotoutuminen

1 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kuntalain 58.2 §:n mukaan muu toimielin kuin valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Esitys: Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös: Todettiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

2 Työjärjestyksen hyväksyminen

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta 26.3.2025

Esitys: Hyväksytään esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen 26.2.2025 pöytäkirja on ollut neuvottelukunnalla tarkastettavana.

Esitys: Hyväksytään pöytäkirja.

Päätös: Hyväksyttiin pöytäkirja.

4 Onko Suomessa rinnakkaisysteiskuntia ja kuinka ne vaikuttavat tyttöihin ja naisiin?

Rinnakkaisysteiskunta on yhteiskunnallinen ilmiö, jossa yhteiskunnan sisälle syntyy yhteisö, joka on erillään ympäröivästä yhteiskunnasta. Rinnakkaisysteiskunnissa saatetaan korvata ympäröivän yhteiskunnan jopa kriittisiä palveluita. Rinnakkaisysteiskuntien sisäiset säännöt ja arvot vaikuttavat erityisesti yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleviin, kuten tyttöjen ja naisten oikeuksiin, mutta myös laajemmin nuoriin. Rinnakkaisysteiskuntien olemassaolosta on viitteitä, mutta niitä ei ole Suomessa laajasti tunnistettu tai tutkittu.

Ihmisoikeusaktivisti Ujuni Ahmed alustaa rinnakkaisysteiskuntien syntymisestä ja toiminnasta. Niistä on viitteitä myös Suomessa. Hän on tehnyt aihetta näkyväksi ja saanut työstään Suomen PEN:in sananvapauspalkinnon.

Käsittely: Ahmedin mukaan rinnakkaisyhteiskuntia on Suomessa tutkittu vähän, ja niiden määrittely on vaikeaa. Sellaisina pidetään kuitenkin pieniä yhteisöjä, joiden arvot, normit ja toimintamallit ovat ristiriidassa yhteiskunnan kanssa niin, että ne rajaavat yksilön itsemääräämisoikeutta ja vahingoittavat häntä. Tämä koskee myös joitain suomalaisia uskonyhteisöjä. Rinnakkaisyhteiskuntien taustalla voivat olla maahanmuuttajayhteisöjen omat valtarakenteet ja lähtömaan poliittiset rakenteet ja niitä on vaikea nähdä ulkopuolelta, mutta sisäpuolelta ne tunnustetaan. Rinnakkaisyhteiskuntia syntyy, kun ratkaisumalleja ongelmiin ei löydetä suomalaisesta yhteiskunnasta ja kriittisiä palveluita korvataan omilla ratkaisulla. Rinnakkaisyhteiskunnan toiminta voi ilmetä esimerkiksi siten, että yhteisön normeja rikkoneita nuoria viedään rangaistusmatkoille, kunniaan liittyvä ja lähisuhdeväkivalta hoidetaan omassa yhteisössä, lapsi- ja pakkoavioliittoihin ei puututa tai nainen ei saa mennä töihin ja päättää omasta kehostaan. Rinnakkaisyhteiskunnat heikentävätkin erityisesti tyttöjen ja naisten asemaa.

Segregaatio vahvistaa rinnakkaisyhteiskuntakehitystä ja lisää polarisaatiota. Erityisenä huolena Ahmed nosti esille avun hakemisen vaikeuden tiiviissä yhteisössä. Yhteiskunnan taholta saatamme jopa vahvistaa rinnakkaisyhteiskuntaa, jos teemme yhteistyötä vain muutamien esimerkiksi klaani- tai uskonnollisten johtajien kanssa tai vaikenemme ongelmista emmekä rasismien pelossa uskalla ottaa niitä puheeksi. Hiljaisuus viestii uhreille sen, ettei voi hakea apua. Ahmed totesi, että syyllistymme syrjintään, jos yksilön perusoikeudet eivät toteudu. Kehityskulun hidastamiseksi (sitä ei voi täysin estää) keskeistä on segregaation estäminen, koulutuksen tarjoaminen, disinformaation kitkeminen ja erityisesti kielitaidon edistäminen. Tarvitaan myös mahdollisimman laajapohjaista keskustelua yhteisön kanssa. Lopuksi Ahmed totesi, että Helsingin päätös lakkauttaa poliisin ennalta estävä toiminta on johtanut luottamuspulaan maahanmuuttajayhteisöissä ja vaikeuttanut rikosilmoitusten tekemistä.

Keskustelussa nousi esille muun muassa tärkeys puuttua rinnakkaisyhteiskuntien toimintaan, isien roolin vahvistaminen; silpominen ja sen esille ottaminen kouluissa ikätasoisesti ja opettajien tukeminen puheeksi otossa; yleensä puheeksi ottamisen vahvempi velvoittavuus eri palveluissa sekä yhteiskuntaorientaation ja oikean tiedon jakamisen merkitys.

Esitys: Kuullaan esitys, keskustellaan ja merkitään tiedoksi.

Päätös: Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

5 Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?

Kunniaan liittyvä väkivalta on yhteisöllistä väkivaltaa, jossa perhe, suku tai muu yhteisö kontrolloi yksilöä väkivaltaisesti syyttäen normien vastaisesta käytöksestä. Sen taustalla on yhteisöllinen, usein epätasa-arvoinen ja miesvaltainen arvomaailma. Kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy myös Suomessa. Ilmiötä ei aina tunnusteta, jolloin siihen on vaikea puuttua.

Kunniaan liittyvän väkivallan asiantuntija Eva Tawasoli kertoo ilmiöstä ja keinoista puuttua sen eri ilmenemismuotoihin.

Käsittely: Tawasoli kertoi kunniaan liittyvän väkivallan (KLV) pitkästä historiasta ja tehtävästä miesten välisen solidaarisuuden vahvistajana. Kunniaan liittyvän väkivallan piirteisiin kuuluu, että sitä tapahtuu suljetuissa yhteisöissä, joissa on tiukat sukupuolittuneet normit. Kunniaan liittyvä väkivalta on tärkeää erottaa lähisuhdeväkivallasta. KLV on kollektiivista ja tapahtuu ryhmänä kohdistuen sääntöjen rikkojiin, pääasiallisesti tyttöihin ja naisiin. Säännöt liittyvät seksuaaliseen aina siveyteen. Keskeisiä käsitteitä ovat kunnia ja maine, mutta niillä on painotuseroja. Kunnia on naiselle aina myönteinen sosiaalinen status, jonka menettäminen on traagista ja äärimmäisen rankka kokemus. KLV kohdistuu joskus myös miehiin, syinä esimerkiksi homous, transseksuaalisuus tai uskonnon hylkääminen.

Tawasoli esitteli Kunniaan liittyvän väkivallan eri muodot pyramidimallina. Pohjalla eli eniten on erilaisia kontrollin muotoja. ja Välissä tulevat muun muassa silpominen, pakkoavioliitto ja fyysinen väkivalta. Aivan pyramidin huipulla on kunniamurha. Tawasoli huomautti, että kunniamurhat ovat yleisesti aliraportoituja. Niitä tapahtuu Suomessakin, vaikka tilastoituja tapauksia ei ole.

Haasteena kunniaväkivallan käsittelyssä on Tawasolin mukaan sen yhteisössä saama kannatus ja hidas asennemuutos, sillä väkivalta oikeutetaan perinteillä ja uskomuksilla. Kyseessä onkin niin sanottu pirullinen ongelma, johon ei löydy lineaarista ratkaisua. Kuten rinnakkaisyhteiskuntien käsittelyssä todettiin, viranomaiset pelkäävät ottaa asiaa puheeksi. Osa ongelmaa on viranomaisiin, erityisesti lastensuojeluun kohdistuva luottamuspuula. Myös uhrin häpeä ja koston pelko ja se, että uhri ei osaa yksilöidä kuka on perässä, tekee yhteydenoton viranomaiseen vaikeaksi. Järjestelmämme ei nimittäin tunnista yhteisöä väkivallan tekijänä.

Tawasolin mukaan kunniaan liittyvä väkivalta on kansanterveysongelma, johon voidaan puuttua, mutta sitä varten tarvitaan toimenpidesuunnitelma. Kunnan ja hyvinvointialueen pitää tehdä enemmän yhteistyötä ja asiakastyötä eri sektoreilla tekeville ammattilaisille pitää tarjota lisää koulutusta. Neuvolassa voisi tunnistaa pakkoavioliittoja ja silpomisuhan alla olevia tyttöjä. Järjestösektoriin, joka tekee palveluverkkoa vahvistavaa työtä, pitää panostaa rahallisesti.

Keskustelu: todettiin, että kulttuurinen muutos on hidas ja vaatii muutaman sukupolven. Suunta on hidas mutta hyvä, sillä myös tiedeyhteisö on tarttunut asiaan: Britanniassa on huomattu, että konservatiivisen imaamin mukaan ottaminen väkivallan selvittelyyn on virhe. Kunniaan liittyvän väkivallan puheeksi ottamisen pitäisi olla virkavelvollisuus hyvinvointialueen palveluissa, mutta erityisesti koulussa, jossa kohderyhmää on paljon. Todettiin, että puuttuminen on sitä helpompaa mitä enemmän asiakastyötä tekevillä ammattilaisilla on tietoa ja harjoitusta. Hyviä käytäntöjäkin on olemassa, esimerkkinä pariskunnan tapaaminen erikseen.

Toisaalta huomautettiin, että lastensuojelussa ei ole kyetty ratkaisemaan ongelmia vaan tarvitaan iso reformi ja uusia välineitä.

Esitys: Kuullaan esitys, keskustellaan asialistan kohdassa 8 ja merkitään tiedoksi.

Päätös: Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

6 Miten kunniaan liittyvä väkivalta näkyy Niceheartsin asiakastyössä?

Nicehearts ry on tehnyt yli 20 vuotta vaikuttavaa työtä tyttöjen ja naisten aseman edistämiseksi. Yhdistyksellä on vankka kokemus maahanmuuttajataustaisten kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien naisten konkreettisesta tukemisesta vaikeissa elämäntilanteissa.

Niceheartsin toiminnanjohtaja Johanna Sjöholm pitää tilannekatsauksen ja esittelee kehittämis ehdotuksia kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseksi.

Käsittely: Sjöholm aloitti teeman käsittelyn kertomalla esimerkin monimutkaisesta asiakastapauksesta, jossa asiakas tuli turvakodista. Hän halusi mennä naimisiin miehen kanssa, jota perhe ei hyväksynyt ja joutui uhatuksi. Niceheartsin asiakkaille on kuitenkin tyypillistä, että väkivalta ei tule esille heti vaan apua haetaan muihin asioihin kuten talouteen tai asumiseen liittyviin. On havaittu, että asiakas ei usein itse tunnista kunniaan liittyvää väkivaltaa. Yhdistyksessä onkin käytössä systemaattinen työote *VNN eli väkivallasta vapaa nainen*, ja henkilöstö on koulutettu ottamaan väkivalta aina puheeksi. Työ vaatii erityisosaamista ja resurssia. Palveluihin on jatkuvasti kahden viikon jono ja tarve kasvaa.

Sjöholmin mukaan kaikki Niceheartsin asiakkaiden kokema väkivalta on tavalla tai toisella kunniaan liittyvää. Erityisesti avioerotilanteet altistavat väkivallalle. Hän toi esille asiakasmääriä todeten, että yli 350 asiakkaasta noin 20 % tulee suoraan väkivallan takia. Selvittelyprosessit ovat hyvin pitkiä ja työtä tehdään monien viranomaisten ja muiden ammattilaisten kanssa.

Sjöholm korosti naisten verkostojen tärkeyttä tiedon liikkumisessa ja sen viestimisessä, että väkivalta ei ole sallittua. Ristiriitaisesti naiset saattavat ryhmäpaineen vuoksi itse julkisesti hyväksyä yhteisön normeja ja kunniaan liittyvää väkivaltaa, mutta yksityisesti he voivat olla eri mieltä. Hän myös totesi, että antigender-liike ja vihapuhe näkyvät palveluissa, ja valitettavasti naisjuristiverkosto vetäytyi yhdistyksen tukemisesta pelon takia.

Keskustelussa nousi esille järjestön rooli viranomaistoimintaa tukevana työnä, asiakkaiden etniset taustat, lastensuojelu- ja rikosilmoitusten tekeminen sekä tyttöjen kontrolloinnin lisääntyminen kasvavana trendinä. Asiakkaiden ikähaarukka on ollut 30–50, mutta nuorten naisten määrä lisääntyy ja puolisona Suomeen tulleet tytöt alkavat näkyä. Todettiin, että pakkoavioliitoilla on eri muotoja, ja myös poika voi olla pakkoavioliitossa.

Esitys: Kuullaan esitys, keskustellaan asialistan kohdassa 8 ja merkitään tiedoksi.

Päätös: Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

7 Mistä puhutaan, kun puhutaan kestävästä kotoutumisesta?

Erityisasiantuntija Bahar Mozaffari käsittelee esityksessään kestävää kotoutumista Vantaalla ekosysteemiajattelun pohjalta. Hän tarkastelee, miten eri toimijat voivat tukea kotoutumista monitasoisesti sekä edistää osallisuutta ja monimuotoisuutta. Sen jälkeen keskustellaan konkreettisista toimista, joilla vahvistetaan maahanmuuttajien integroitumista ja hyvinvointia paikallistasolla.

Käsittely: Mozaffari määritteli kestävän kotoutumisen pitkäjänteisenä ja oikeudenmukaisena prosessina, jossa maahan muuttaneet voivat osallistua yhteiskuntaan täysivaltaisina jäseninä ilman syrjinnän tai rakenteellisten esteiden vaikutusta. Sen neljä keskeistä periaatetta ovat osallisuus ja toimijuus, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus, kulttuurinen moninaisuus ja kaksisuuntainen sopeutuminen sekä sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys.

Mozaffarin mallissa kotoutumisen ekosysteemissä on viisi tasoa, jotka vaikuttavat toisiinsa. Ne ovat monitasoisuus, vuorovaikutus, joustavuus ja mukautuvuus, resurssien jaettavuus sekä kokonaisvaltainen näkemys. Esimerkkinä Mozaffari käytti kuvitteellisen Fatiman tietä toimijuuteen. Keskeistä on, että kotoutuminen ei ole vain uuden kielen oppiminen vaan myös henkinen kasvu uudeksi yhteiskunnan jäseneksi. Avainasemassa kotoutumisessa on hänen mukaansa aina oikeiden kysymysten kysyminen: mitä me olemme yhdessä? Mitä meillä on yhdessä? Mitä me voimme tehdä yhdessä? Kotoutuminen ei ole vain taloudellista integroitumista, vaan siinä on myös sosiaalinen, kulttuurinen ja poliittinen ulottuvuus - lopulta puhutaan ihmisten tarpeista ja yhteisistä arvoista. Mozaffari totesi lopuksi, että kestävästä kotoutumisesta hyötyy yksilön lisäksi koko yhteiskunta.

Keskustelussa nousi esille suomalaisuuden määrittely ja onko tarve tehdä se uudelleen.

Esitys: Kuullaan esitys, keskustellaan asialistan kohdassa 8 ja merkitään tiedoksi.

Päätös: Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

8 Yhteinen keskustelu: mitä voimme tehdä tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja kestävän kotoutumisen edistämiseksi Vantaalla?

Varapuheenjohtaja Mila Kangasniemi sai evästystä neuvottelukunnalta kannanoton laatimista varten. Siihen haluttiin sisällyttää huoli Stean rahoituksen vähenemisestä, perusopetuksen ja aikuisopiston (aikuisten perusopetuksen) liian vähäiset opiskeluhuollon palvelut ja lisäresurssin tarve sekä oppilaitosten tarve tehdä

yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa; ohjaus ja kehittäjäosiosionomien tarve varhaiskasvatuksessa, yhteistyön tiivistäminen ja kaikkien toimialojen vastuu kotouttamisessa, teologisen ymmärryksen lisääminen ja tietopohjainen opetus naisen asemasta, riskien tunnistaminen ja koulujen ohjeistukset kurinpitomatkoihin liittyen.

Esitys: keskustellaan ja valmistellaan mahdollinen kannanotto.

Päätös: keskusteltiin, tuotiin esille asioita kannanottoa varten ja merkittiin tiedoksi.

9 Tiedoksi merkittävät asiat

Luonnos monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan toimintasäännön muuttamisesta kokoonpanon laajentamiseksi järjestöihin menee kaupunginhallituksen käsittelyyn todennäköisesti 12.5. Sitä ennen asian esittely on kaupunginhallituksen iltakoulussa 7.4. vaikuttamistoimielinten raportoinnin yhteydessä.

11 Kokouksen päättäminen

Seuraava kokous on kauden päätöskokous keskiviikkona 11.6.2025 klo 17.